РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Збродько Тетяни Іванівни
на тему «Особливості переживання психологічної безпеки клієнтом в процесі психологічного консультування», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 – Психологія

Рецензента протягом аналізу тексту дисертації не покидала цікавість і бажання пройти шляхом дисертантки від теоретичних узагальнень до емпіричного вивчення феномену психологічної безпеки клієнта в процесі психологічного консультування. У воєнний час тема безпеки набуває як ніколи важливого значення не тільки для науковців, але і для громадян, особливо тих, хто потребує допомоги. Дотримання правил безпеки в процесі психологічного консультування і психотерапії є одним з головних кроків до зцілення від душевних травм. Тому визначена дослідницею актуальність теми не викликає сумніву і озвучення пов’язаних з безпекою проблем ще більше привертає увагу інших дослідників.

Дисертація оформлена відповідно до вимог, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Джерельна база становить 294 найменувань, з яких 277 іноземними мовами. Результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення у 10 наукових публікаціях дисертантки. Серед них 4 статті опубліковані у наукових фахових виданнях, що входять до переліку МОН України. Три з цих статей також включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

У роботі чітко сформульовано об’єкт, предмет, мету, визначені завдання відповідають заявленій проблемі. Зміст роботи відповідає затвердженій темі, меті та завданням, які ставилися дисертанткою протягом наукового пошуку. Окресливши мету і завдання дослідження авторка намагалася ретельно проаналізувати теоретичні аспекти феномену безпеки і психотерапевтичні підходи, які стосуються створення безпечного простору для клієнта. Імпонує така ретельність в аналізі підходів, які склалися в психотерапевтичній практиці, послідовність і структурованість їх викладу в роботі.

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади дослідження психологічної безпеки клієнта в процесі психологічного консультування» дисертантка детально аналізує проблему переживання психологічної безпеки та визначає її як складний, багаторівневий феномен, що проявляється на індивідуальному, міжособистісному та соціальному рівнях. Також пропонує теоретичну модель психологічної безпеки, що відображає динамічну взаємодію між індивідуальними характеристиками клієнта, професійною компетентністю терапевта, специфікою терапевтичного процесу та контекстуальними умовами.

У другому розділі «Стратегії дослідження психологічної безпеки клієнта в процесі психологічного консультування» дослідниця розглядає існуючі інструменти вимірювання психологічної безпеки та обґрунтовує вибір

методик. Також у розділі описує етапи та процедуру дослідження, що включала вивчення особливостей переживання психологічної безпеки клієнтом в процесі консультування та психотерапії, а також масове опитування респондентів щодо ставлення до психологічної допомоги.

У третьому розділі «Результати емпіричного дослідження психологічної безпеки клієнта в процесі психологічного консультування та шляхи її забезпечення» дисертантка аналізує роль соціально-демографічних та індивідуальних предикторів у переживанні українцями психологічної безпеки у процесі консультування і психотерапії.

Водночас до змісту дисертації та оформлення варто висловити низку зауважень.

У тексті дисертації знаходимо деякі використані фрази і речення, які потребують додаткових коментарів для більш точного розуміння іншими зацікавленими дослідниками. Наприклад, знаходимо такі вислови:

«…психологічних спільнот захищати власні корпоративні інтереси…», або «етична інфраструктура» (с. 2);

цитата А. Маслоу «все виглядає менш важливим, ніж безпека, навіть іноді фізіологічні потреби», або там само «Наша потреба в безпеці може виступати практично виключними організатором поведінки…» (с. 25);

«Небезпеку часто визначають через перелік стресових ситуацій…» (с. 26);

«…психогенні фізичні чинники завдають значної шкоди психіці населення…» (с.27);

«Підвищена тривога та страх можуть призводити до уникання планування безпеки…» (с. 32);

«…надмірна повага до захисних механізмів клієнта може затримувати прогрес…» (с. 48).

Також в тексті іноді зустрічаються такі русизми, як «обумовлений», «виступають», «фактори», «зворотна кореляція», «дозволяють», «підходящої стратегії», «основи», що потребують заміни на українські слова «зумовлений», «постають», «чинники», «обернена кореляція», «дають змогу», «відповідної стратегії», «засади».

Досить незвично було побачити поєднання понять у вислови «оптимізація психологічної безпеки» (с.5), «негайна небезпека» (с. 32), що теж потребує деякого переформулювання або пояснення.

Не всі процедури були зрозумілими для рецензента, чому порівняння один і тих самих досліджуваних з нормативною та високою СТ проводилося двічі, а то і тричі: після t-статистики за методом Стьюдента, був метод Велча, далі непараметричний тест Манна-Вітні U.

У темі, меті, предметі, завданнях зазначено вивчення особливостей переживання безпеки в процесі психологічного консультування, а в назві і змісті деяких розділів описується в процесі психотерапії.

Описані вище моменти жодним чином не впливають на логіку дослідження, а представлені результати відповідають меті та завданням дисертації.

Дисертаційна робота Збродько Тетяни Іванівни «Особливості переживання психологічної безпеки клієнтом в процесі психологічного консультування» є завершеною науковою роботою, містить результати, що відповідають меті та завданням, мають наукову новизну й практичне значення як для науковців, так і практичних психологів.

Робота відповідає спеціальності 053 – Психологія (галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки), вимогам до оформлення дисертацій, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесених згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 31 від 21.03.2022 та № 502 від 19.05.2023), а її автор, Збродько Тетяна Іванівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»).

Рецензент:
кандидат психологічних наук,
науковий співробітник
відділу психології мас і спільнот
ІСПП НАПН України Веніамін Вінков